

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

NUTARIMAS

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS ŽEMĖS GELMIŲ ĮSTATYMO NR. I-1034 23 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-1740

2022 m. d. Nr.
Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo statuto 138 straipsnio 3 dalimi ir atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos Seimo valdybos 2022 m. spalio 5 d. sprendimo Nr. SPP-209 „Dėl įstatymų projektų išvadų“ 2 punktą, Lietuvos Respublikos Vyriausybė nutaria:

Nepritarti Lietuvos Respublikos žemės gelmių įstatymo Nr. I-1034 23 straipsnio pakeitimo įstatymo projektui Nr. XIVP-1740 (toliau – Įstatymo projektas) dėl šių priežasčių:

1. Žemės gelmių įstatymo 23 straipsnyje nustatyta, kad žemės savininkai gali įsirengti tik vieną (smėlio arba žvyro) mažąjį karjerą savivaldybės teritorijoje turimame žemės sklype, o siūlomų reguliavimu valstybės įmonei Valstybinių miškų urėdijai (toliau – VMU) būtų nustatomos išskirtinės teisės regioninio padalinio girininkijos teritorijoje įsirengti smėlio, žvyro ar durpių mažuosius karjerus, o tai neatitiktų teisinio reguliavimo pagrįstumo, proporcingumo ir lygiateisiškumo principų, nes:

1.1. Lietuvos Respublikos žemės įstatymo 7 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad Vyriausybės nutarimais valstybinės miško žemės sklypai gali būti perduodami patikėjimo teise Lietuvos Respublikos miškų įstatymo nustatytiems subjektams valstybinėms funkcijoms atlikti. Vyriausybė nutarimais perdavė VMU valstybinės miško žemės sklypus patikėjimo teise kompleksinei miškų ūkio veiklai vykdyti, bet ne naudingųjų iškasenų gavybai. Pagal Miškų įstatymo 2 straipsnio 6 dalį, kompleksine miškų ūkio veikla laikoma veikla, apimanti miškų įveisimą, atkūrimą, priežiūrą, apsaugą, taip pat racionalų miškų išteklių naudojimą bei prekybą mediena ir miško ištekliais, tačiau nepakenkiant gamtotvarkos priemonių miškuose įgyvendinimui, todėl šiuose žemės sklypuose neturėtų būti plėtojama kita ūkinė veikla. Pagal valstybės įmonės Valstybinių miškų urėdijos įstatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2018 m. sausio 8 d. įsakymu Nr. D1-7 „Dėl valstybės įmonių Alytaus, Anykščių, Biržų, Druskininkų, Dubravos eksperimentinės-mokomosios, Ignalinos, Jonavos, Joniškio, Jurbarko, Kaišiadorių, Kauno, Kazlų Rūdos mokomosios, Kėdainių, Kretingos, Kupiškio, Kuršėnų, Marijampolės, Mažeikių, Nemenčinės, Pakruojo, Panevėžio, Prienų, Radviliškio, Raseinių, Rietavo, Rokiškio, Šakių, Šalčininkų, Šiaulių, Šilutės, Švenčionių, Tauragės, Telšių, Tytuvėnų, Trakų, Ukmergės, Utenos, Valkininkų, Varėnos, Veisiejų, Vilniaus, Zarasų miškų urėdijų reorganizavimo“, 10.12 papunktį, viena iš galimų įmonės veiklos rūšių – smėlio ir žvyro karjerų eksploatavimas, todėl VMU turi teisę plėtoti karjerų eksploatavimo veiklą

tokiomis pačiomis sąlygomis, kaip ir kiti ūkio subjektai, arba apsirūpinti reikalingais smėlio, žvyro ir durpių ištekliais konkurencinės rinkos sąlygomis;

1.2. Lietuvos Respublikos mokesčio už valstybinius gamtos išteklius įstatyme nustatyta, kad už smėlio, žvyro ir durpių išteklių naudojimą turi būti mokami mokesčiai valstybės biudžetui, tačiau už iš mažųjų karjerų išgautus žemės gelmių išteklius mokesčiai nenustatyti. Pagal siūlomą reguliavimą, VMU galėtų įsirengti mažuosius karjerus regioninio padalinio girininkijos teritorijoje, t. y. pagal dabartinę VMU struktūrą įmonė galėtų turėti 331 mažąjį karjerą. Miškų ūkio veikla apima ir prekybą žaliavine mediena bei kitais miško ištekliais, todėl iš mažųjų karjerų išgauti žemės gelmių ištekliai galėtų būti naudojami ir VMU komercinei veiklai, pvz., durpės sodinukams, kurie parduodami tretiesiems asmenims, auginti. Taip VMU būtų nepagrįstai sudaromos išskirtinės sąlygos, palyginti su kitais mokesčio už valstybinius gamtos išteklius mokėtojais.

2. Įstatymo projekto aiškinamajame rašte dėstoma, kad VMU eksploatuoja 10 naudingųjų išteklių telkinių (didieji karjerai) ir 217 mažųjų karjerų (žvyro, žvyro-smėlio ar smėlio, durpių ištekliai). Aplinkos apsaugos departamento prie Aplinkos ministerijos duomenimis, VMU yra įsirengusi (turi mažųjų karjerų pasus) 268 mažuosius karjerus, iš jų 16 nepradėti eksploatuoti. Pagal įstatymo 23 straipsnio 1 dalį, žemės savininkai (tarp jų ir savivaldybės administracija) savivaldybės teritorijoje gali įsirengti tik vieną smėlio arba žvyro karjerą. Matematiškai suskaičiavus, VMU vidutiniškai savivaldybės teritorijoje turi po 4,5 mažojo karjero, t. y. 4,5 karto daugiau nei bet kuris kitas subjektas, galintis įsirengti mažąjį karjerą toje savivaldybės teritorijoje. Lietuvos Respublikos žemės gelmių įstatymo Nr. I-1034 pakeitimo įstatymo Nr. XIII2481 2 straipsnio 11 dalyje nustatyta, kad iki šio įstatymo įsigaliojimo įrengti mažieji karjerai baigiami naudoti pagal iki šio įstatymo įsigaliojimo galiojusį teisinį reglamentavimą, t. y. VMU turi teisę baigti naudoti iki 2020 m. liepos 1 d. įrengtus mažuosius karjerus. Įstatymu VMU sudarytos sąlygos nuosekliai atsisakyti smėlio ir žvyro išgavimo mažuosiuose karjeruose ir pereiti prie žvyro ir smėlio išgavimo didžiuosiuose karjeruose ar smėlio ir žvyro įsigijimo rinkoje.

3. Durpių gavyba yra tiesiogiai susijusi su pelkių ar šlapžemių eksploatavimu ir daro joms neigiamą poveikį. Įstatymo projekte numatytas teisinis reguliavimas nesuderinamas su Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programoje, kuriai Lietuvos Respublikos Seimas pritarė Seimo 2020 m. gruodžio 11 d. nutarimu Nr. XIV-72 „Dėl Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“, numatyta priemone, susijusia su daug anglies turinčių ekosistemų (miškų ir pelkių) atkūrimu ir tvariu jų naudojimu: nusausintų, išeksploatuotų ir pažeistų šlapžemių atkūrimas, naujų natūralių pelkių eksploatavimo draudimas (162.3 papunktis).

Ministras Pirmininkas

Aplinkos ministras